

A deviancia megelőzésének jogi lehetőségei

VERSITZ PIROSKA

E tanulmány a bűnmege'őzési problémakörön belül a kábítószer-fogyasztás és kábítószer-kereskedelem kérdéseivel, intézményével foglalkozik. Fontosnak és szükségesnek tartom, hogy a tanárok, akik az eljövendő felnőttek nevelésével foglalkoznak, megismerjék a jelenlegi helyzetet Magyarországon, a kriminológia szemszögéből is. Nem mindegy ugyanis, hogy milyen nézőpontból közelítjük meg a kérdést. Például a kábítószer-fogyasztók, vagy a kábítószer-fogyasztással valamilyen módon kapcsolatba kerülők számát egy adott időpontban különféleképpen állapítják meg az orvosi, a szociológiai, a belügyi és az igazságügyi statisztikák. Mindegyik megközelítésnek vannak buktatói, és egyik sem fejezi ki a valós számot, azonban ezek egybevetéséből már megközelítőleg elfogadható képet kaphatunk.

Büntető ügyszakos bíró lévén a munkám révén elsősorban a belügyi és igazságügyi statisztikákkal találkozom. Ezek elemzésénél nem szabad elfelejteni, hogy a kábítószer tartásával, fogyasztásával, kereskedelmével kapcsolatos bűncselekmények felderítése túlnyomórészt nem állampolgári bejelentések alapján történik, hanem szívós rendőri munka eredménye.

Következésképpen a regisztrált bűncselekmények, illetve elkövetők száma függ például attól, hogy adott területen hány fő foglalkozik a felderítéssel, amely egyébként speciális szaktudást is igényel. A látens bűnözés tehát ezen a területen jóval nagyobb, mint bármely más bűncselekményfajtánál.

Gondoljunk csak például arra, hogy egy, a televízióban is elhangzott adat szerint, a rendszeres kábítószer-fogyasztók száma 1995-ben Magyarországon kb. 50 000 fő, ebből 5000 személy heroinélvező. Ez azt jelenti, hogy az utóbbi személyek hetente több alkalommal is fogyasztanak, megszereznek stb. kábító hatású anyagokat. Ehhez képest az ilyen jellegű felderített cselekmények száma elenyésző.

A különböző társadalmi viszonyok szabályozásában a jogrendszernek, a jogszabályoknak jelentős szerepük van, amit azonban nem szabad eltúlozni. Különösen helytelen a büntetőjogi normák szerepét túlértékelni. Valamennyiünk előtt világos, hogy hiába büntetendő egy cselekmény, ez nem elegendő ahhoz, hogy egyes személyeket visszatartson az elkövetéstől. Azt is tudjuk, hogy a büntetés súlyosságának növelése nincs egyenes arányban az elkövetők számának csökkenésével. Jgyanakkor az is tény, hogy a felelősségrevonás valószínűségének nagysága már jóval nagyobb visszatartó erővel bír.

Mindezt azért bocsátom előre, mert a kábítószerrel kapcsolatos szabályozáson belül – véleményem szerint – nem biztos, hogy a büntetőjogi szabályoknak kell az első helyen állniuk, bár igaz, hogy egyelőre ezekre is szükség van.

Hallottam már olyan kijelentéseket, hogy a kábítószerfogyasztás és -kereskedelem csak azért pönalizált magatartás a társadalmak jó részében, hogy sok embernek biztos munka- és kereseti lehetőséget biztosítson az üldözése. Ezt az állítást sokan alá is tudják támasztani megfelelő példákkal. Ezek álláspontja szerint minél inkább büntetendő egy cselekmény, annál vonzóbb az elkövetők, különösen a fiatal- és gyermekkorúak számára. Vegyük például a dohányzást és az alkohol élvezetét. Mindkettő fogyasztását törvény tiltja az iskolában, szankciókat is fűznek a szabályok megszegéséhez, mégis szinte vala-

mennyi fiatal kipróbálja e szerek hatását. Ennek ellenére a döntő többségük nem lesz alkoholistá vagy dohányos, hiszen idővel belátják e szerek káros hatásait.

További példa az, amikor az Amerikai Egyesült Államokban a század elején megtiltották az alkohol árusítását és fogyasztását. Az eredmény nem az lett, hogy az emberek lemondtak erről az élvezeti cikkről, hanem inkább kifizették a magas árakat, vállalták a büntetés kockázatát, miközben az alkoholcsempészek – akik ezáltal bűnözőkké váltak – meggazdagodtak az üzleten. A fényes kereseti lehetőség miatt az alkoholcsempészet a melegágya lett a szervezett bűnözésnek. Amikor ismét legálissá vált az alkohollal való kereskedelem, a szervezet bűnözés megelőzési forrásának egyik alapja alaposan megcsappant. Fő területükké az illegális fegyverkereskedelem, a kábítószer-kereskedelem, a szerencsejáték, prostitúció és az ezekhez kapcsolódó egyéb bűnözési formák (pénzmosás, terrorizmus, embercsempészet, emberrablás stb.) váltak.

A fentiek analógiájára azt gondolhatnánk, hogy inkább meg kellene engedni a kábítószer-fogyasztást, legálissá tenni a kereskedelmet, s azt ellenőrizni és magasabb adókkal, különböző megkötésekkel sújtani úgy, ahogyan ez ma az alkohol és dohány esetében már világszerte bevett szokás. Mégis fel kell azonban figyelni arra, hogy azokban az országokban, ahol az előbbi szerek fogyasztását korábban tiltották, majd a tilalmat feloldták, a kábítószerrel kapcsolatos tilalmak továbbra is megmaradtak, sőt sokszor igen szigorú szankciókkal sújtják az elkövetőket. Ismeretes, hogy éppen Ázsiában, ahol az alapanyag-termelés a legnagyobb mérvű, halálbüntetés is kiszabható a terheltekkel szemben. Vajon miért fordul szinte minden társadalom ilyen határozottan szembe a kábítószerrel és az ahhoz kapcsolódó devianciákkal? Miért pönalizálja (bünteti) ezeket a magatartásokat? Az országok nagyrésztében – így hazánkban is – még a fogyasztás is büntetendő.

A válasz a kábítószerek természetében rejlik. Ezeket az anyagokat különféleképpen osztályozzák a szakemberek. Az egyik legismeretesebb a kemény-, illetve a puha szerekre való felosztás. Ez utóbbiakra jellemző, hogy a kíváncsiskodók, a fiatalok először ezeket próbálják ki, és általában nem okoznak pszichikai vagy fizikai függőséget, csoportokban való fogyasztásra igen alkalmasak, erősítik az adott csoport összetartozásérzését. (Gondoljunk például a marihuana cigarettára, amelyet általában a csoport tagjai egymásnak körbeadva szívnak, úgy mint azt annak idején a békepipával tettek az indiánok.)

A kemény drogok általában már néhány használat után pszichikai függőséget alakítanak ki, és rövid időn belül olyan erős fizikai függőség jöhet létre, amelynek kezelése többnyire eredménytelen marad, a páciens képtelen leszokni a szer fogyasztásáról, amely végül a fizikai megsemmisüléséhez vezet.

A puha drogok azért veszélyesek, mert utat mutatnak a kemény kábítószerek használatához.

Nem csupán az előbbieket miatt veszélyes a társadalomra a kábítószer, hanem azért is, mert összekapcsolódik egyéb káros jelenségekkel, amelyek létrejöttéhez a dohányzás igen kis mértékben, az alkohol pedig jelentős mértékben szintén hozzájárul. Az egyik ilyen igen veszélyes járulékos következmény például az AIDS-betegség.

További következménye a bűnözés. Egyik oldalról vannak a kábítószer hatása alatt elkövetett bűncselekmények, másik oldalról pedig annak megszerzése érdekében történik gyakran bűnelkövetés. (Ennek két folyamánya lehet, egyrészt a pénzszerzés végetti bűnözés: lopás, rablás, emberrablás stb., másrészt a kábítószer-kereskedelemben való részvétel annak érdekében, hogy az elkövető maga is hozzájusson az áhított szerhez: lásd pusherek.) A harmadik oldal maga a kábítószer-fogyasztás és -kereskedelem.

E két utóbbi közül a társadalomra nézve természetesen a kereskedelemben rejlik az igazi veszély. A kábítószer-fogyasztás elsősorban magára a fogyasztóra, illetve közvetlen környezetére, családjára stb. hat károsan.

A mi feladatunk a megelőzés, illetve a megelőzés konkrét módszereinek kidolgozása ezen a téren is. A jognak itt is helyet kell biztosítani, azonban elsősorban a pedagógiáé kell legyen a főszerep.

A deviáns magatartások megelőzésénél először mindig a gyermekekre és a fiatalokra kell gondolni, hiszen náluk van elsősorban értelme e tevékenységnek, ezek túlmenően pedig életkoruknál fogva ők a legfogékonyabbak a devianciára, könnyebben befolyásolhatók jó és rossz irányba egyaránt.

A fejlett országok közül az Amerikai Egyesült Államokban található a legtöbb kábító-szer-élvező, ahol valóságos járványméreteket öltött ott ez a magatartás, s ahol számos kísérlet történt a járvány megfékezésére. Ilyen volt az is, amikor már a hetvenes években az általános iskolai tananyag részét képezte a kábítószerekkel kapcsolatos ismeretek oktatása.

Ahhoz, hogy eredményes megelőző stratégiát tudjunk kidolgozni e téren, ismernünk kell a magyarországi helyzetet. Országunk, földrajzi helyzetét tekintve Európa közepén fekszik. Ennek a múltban és a jelenben is igen nagy jelentősége volt és van. Szinte valamennyi Európa-méretű háború és járvány, főleg a keletről fenyegető veszedelmek keresztül-gázoltak rajtunk, lerombolva, tönkretéve az országot, majd ezt követően Európát is.

Az egyik legfontosabb kábítószer-alapanyag – a mák – természetésének fő központjai: Dél-Kelet Ázsia, az úgynevezett "arany háromszög" országai (Burma, Thaiföld, Laosz), az "arany félhold" országai (Irán, Afganisztán, Pakisztán), valamint Törökország és India térsége. A térképre nézve látható, hogy a nyugat-európai piacot szárazföldi és légi úton Magyarországon át ideálisan lehet megközelíteni. A közel- és távolkeletről származó ópium és ennek származéka, a heroin egy része hazánkon át utazik az Egyesült Államokba is.

Az előbbieken túl Magyarország helyzete nem csupán központi földrajzi fekvése miatt kedvező a kábítószer-kereskedelem és az ahhoz szorosan kapcsolódó bűnözés számára, hanem egyéb tényezők is elősegítik e bűncselekménykör elterjedését hazánkban.

A három legfontosabb tényező:

1. a társadalmi környezet;
2. a család;
3. a kortársak csoportja.

A megelőzést a fiataloknál kell kezdeni – ebben valamennyien egyetértünk, hiszen jelen programunk is erre épül. Ők vannak a leginkább kitéve annak, hogy az életkorukból adódó érzelmi bizonytalanságuk, éretlenségük, esetleg gyenge kudarcűrő-képességük miatt a kábítószeres bűnözés áldozataivá váljanak.

A társadalmi viszonyok változásával a teljesítményorientáltság került előtérbe, ami minden esetben versenyhez vezet, s ez az új társadalmi forma alapja. A versenyszellem vezető országa az Amerikai Egyesült Államok. Nyilván nem ez az egyetlen oka annak, hogy a kábítószer-fogyasztás itt a legelterjedtebb a fejlett országok közül, de a versenyszellem és a verseny magában hordozza a résztvevők döntő többsége számára a kudarcot. Ugyanakkor az egészséges mértékben kibontakozó verseny nagyobb teljesítményre serkent. Figyelemmel az előbbiekre az iskolarendszerben meg kell találni az egyensúlyt a verseny és a győzelem fontossága, valamint a versenyben való részvétel, az egyénre, az egyes személy képességeire szabott követelmények teljesítése fölötti öröme között.

Most peddig néhány adatot kívánok ismertetni a magyarországi helyzetet tükröződő. Előrebocsátom, hogy a felderített bűncselekmények, illetve a bűnelkövetők száma általában véve megközelítőleg a tizedrészét képezi a valójában elkövetett cselekményeknek, illetve tetteseknek. Az elkövetőket, illetve a kábítószer-bűncselekmények megvalósítóit két fő oldalról közelíthetjük meg: a fogyasztói és kínálati oldalról. A kínálati oldalt elsősorban a lefoglalt kábítószer mennyisége, a megindított eljárások száma jellemzi. Ennek növekedése jelzi azt a veszélyt, hogy úgynevezett tranzitországból célországgá váltunk.

A rendszerváltozást követően új piac nyílt meg a kábítószer-kereskedelemmel foglalkozók számára, a volt szocialista országok képében. Az alább következő táblázatok egy része a Rendőrtiszti Főiskola kriminológiai tankönyvéből való, míg a legfrissebb, az 1992-es, és 1993-as adatokat az Igazságügyi Minisztérium bocsátotta rendelkezésemre.

A megelőzés szempontjából a legfontosabbak a bűnözés dinamikájával kapcsolatos adatok, valamint a fiatalok részvételi aránya a bűncselekményekben. A kérdéses adatokból megállapítható, hogy a klasszikus kábítószereket az 1990-ig terjedő időszakban elsősorban a felnőttek használták, míg a kóros szenvedélykeltésre alkalmas egyéb anyagokkal a fiatalok éltek vissza elsősorban.

A "legfertőzöttebb" területek a főváros, valamint Veszprém, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád és Fejér megye.

Az is kitűnik az alábbiakból, hogy az elkövetett és felderített cselekmények száma az 1984-es évben volt a legmagasabb, ehhez képest az ezt követő időszakban több mint a

felére csökkent a számuk. Megállapítható továbbá, hogy a kábítószer hatása alatt elkövetett bűncselekmények közül legnagyobb arányt a vagyon és a személy, valamint a nemi erkölcs elleni bűncselekmények képezik. Ezek száma az 1988-as évben mutat ug-rásszerű, majd az azt követő években folyamatos, lassú emelkedést.

A „visszaélés kábítószerrel” és a „kóros szenvedélykeltés” miatt jogerősen elítéltek száma 1980. január 1. és 1990. december 31. között.

<i>„Visszaélés kábítószerrel”</i>	
Felnőttkorú	397
Fiatalkorú	32
Összesen	429
<i>„Kóros szenvedélykeltés”</i>	
Felnőttkorú	58
Fiatalkorú	98
Összesen	156
 Mindösszesen	 585

Az ismertté vált kábítószer-bűncselekmények száma 1980-1991 között

<i>„Visszaélés kábítószerrel”</i>	
1980-ban	12
1981-ben	79
1982-ben	42
1983-ban	75
1984-ben	108
1985-ben	81
1986-ban	95
1987-ben	93
1988-ban	73
1989-ben	53
1990-ben	34
1991-ben	41
Összesen:	786
<i>„Kóros szenvedélykeltés”</i>	
1980-ban	37
1981-ben	234
1982-ben	68
1983-ban	190
1984-ben	349
1985-ben	21
1986-ban	21
1987-ben	31
1988-ban	17
1989-ben	1
1990-ben	8
1991-ben	5
Összesen	982
Mindösszesen:	1768

A kábítószer-bűncselekmények ismertté vált elkövetőinek száma 1980-1991 között

<i>„Visszaélés kábítószerrel”</i>	
1980-ban	13
1981-ben	62
1982-ben	45
1983-ban	67
1984-ben	103
1985-ben	83
1986-ban	98
1987-ben	105
1988-ban	72
1989-ben	50

1990-ben	39
1991-ben	53
Összesen	810
<i>„Kóros szenvedélykeltés”</i>	
1980-ban	16
1981-ben	52
1982-ben	36
1983-ban	38
1984-ben	16
1985-ben	14
1986-ban	12
1987-ben	15
1988-ban	8
1989-ben	1
1990-ben	7
1991-ben	1
Összesen	216
Mindösszesen	1026

A kábítószer hatása alatt cselekvő elkövetők bűncselekményeinek megoszlása főbb bűncselekmény-csoportonként 1980-1990 között

A bűncselekménycsoport:	1980	1981
– személy elleni bűncselekmények	2	3
– közlekedési bűncselekmények	—	—
– házasság stb. és nemi erkölcs elleni bűncselekmények	2	1
– az államigazgatás stb. és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények	1	3
– vagyon elleni bűncselekmények	6	15
ebből: lopás	5	8
egyéb bűncselekmények	7	8
ebből: magánokirat-hamisítás	6	4
közokirat-hamisítás	—	—
visszaélés okirattal	1	—
Összesen:	18	30

A bűncselekménycsoport	1982	1983
– személy elleni bűncselekmények	—	1
– közlekedési bűncselekmények	—	—
– házasság stb. és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények	—	1
– az államigazgatás stb. és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények	1	3
– vagyon elleni bűncselekmények	15	16
ebből: lopás	12	13
egyéb bűncselekmények	4	4
ebből: magánokirat-hamisítás	3	2
közokirat-hamisítás	—	—
visszaélés okirattal	—	—
Összesen:	20	25

A bűncselekménycsoport:	1984	1985
– személy elleni bűncselekmények	—	1
– közlekedési bűncselekmények	2	3
– házasság stb. és nemi erkölcs elleni bűncselekmények	—	4
– az államigazgatás stb. és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények	1	3
– vagyon elleni bűncselekmények	27	20
ebből: lopás	23	16
egyéb bűncselekmények	11	14
ebből: magánokirat-hamisítás	6	9
közokirat-hamisítás	1	—
visszaélés okirattal	—	—
Összesen	41	45

	1986	1987
A bűncselekménycsoport:		
– személy elleni bűncselekmények	1	5
– közlekedési bűncselekmények	3	4
– házasság stb. és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények	4	2
– az államigazgatás stb. és a közéleti tisztaság elleni bűncselekmények	3	—
– vagyon elleni bűncselekmények	11	20
ebből: lopás	10	13
egyéb bűncselekmények	11	4
ebből: magánokirat-hamisítás	7	2
közokirat-hamisítás	1	—
visszaélés okirattal	—	—
Összesen	33	35

	1988	1989
A bűncselekménycsoport:		
– személy elleni bűncselekmények	44	56
– közlekedési bűncselekmények	11	17
– házasság stb. és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények	46	37
– az államigazgatás stb. és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények	12	9
– vagyon elleni bűncselekmények	159	181
ebből: lopás	130	N. a.
egyéb bűncselekmények	59	57
ebből: magánokirat-hamisítás	4	N.a.
közokirat-hamisítás	2	N.a.
visszaélés okirattal	1	N.a.
Összesen	331	357

	1990-ben
A bűncselekménycsoport:	
– személy elleni bűncselekmények	57
– közlekedési bűncselekmények	33
– házasság stb. és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények	55
– az államigazgatás stb. és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények	28
– vagyon elleni bűncselekmények	277
ebből: lopás	N.a.
egyéb bűncselekmények	60
ebből: magánokirat-hamisítás	N.a.
közokirat-hamisítás	N.a.
visszaélés okirattal	N.a.
Összesen	510

Összesen:	
Személy elleni bűncselekmények	170
Közlekedési bűncselekmények	77
Házasság stb. és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények	152
Az államigazgatás stb. és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények	64
Vagyon elleni bűncselekmények	747
Ebből: lopás	—
egyéb bűncselekmények	239
Mindösszesen	1445

A kábítószer hatása alatt cselekvő elkövetők száma:

1980-ban	18
1981-ben	30
1982-ben	20
1983-ban	25
1984-ben	41
1985-ben	45

1986-ban	33
1987-ben	35
1988-ban	331
1989-ben	357
1990-ben	510
1991-ben	454
Összesen	1899

Az adatokból megállapítható, hogy az összes bűncselekményhez képest a kábítószerrel való visszaélések miatt elítéltek száma Magyarországon elenyésző, s a fiatalok között egyelőre elvétve fordul elő. Itt azonban nem szabad elfeledkezni arról, hogy csupán az elítéltek számáról van szó, és nem a fogyasztók, illetve elkövetők számáról, amely nyilván sokkal nagyobb. Ennek ellenére még bizakodóak lehetünk abban a tekintetben, hogy időben vagyunk a megelőzéssel. De azért megjegyzendő, hogy a korábbi éveknek az 1984. évhez képest csökkenő tendenciája 1992-ről 1993-ra kétszeres emelkedést mutat.

Azt is észlelhetjük, hogy a felnőtt elkövetők többségét szabadságvesztésre ítélték. Az elítéltek többsége ugyanúgy az alacsonyabbban képzettek közül került ki, mint általában véve a bűnelkövetők többsége. A legveszélyeztetettebb korosztály a fiatal felnőttek csoportja, ezért nem szabad kizárólag az általános és a középiskolásokra gondolnunk a megelőzés területén sem. Ebből az utóbbi adatból adódik az elítéltek családi állapot szerinti megoszlása: e szerint döntő részük még nőtlen, illetve hajadon.

Az elítéltek előélete általában tiszta, először kerülnek összeütközésbe a törvénnyel, ami szintén biztató. (A nagy kábítószer-fogyasztó országokban végzett felmérések szerint az elítéltek javarésze már követett el bűncselekményt.)

És végül az állampolgárság. 1992-ben hozzávetőleg fele-fele arányban ítélték el hazánkban e bűncselekménycsoport miatt magyarokat és külföldieket, de a magyar elítéltek aránya 1993-ra jelentős mértékben megnövekedett, ami szintén azt mutatja, hogy célországunkká váltunk. Ezt az utóbbi megállapítást leginkább a kínálati oldallal kapcsolatos adatok bizonyítják. Például a hazánkban lefoglalt kábítószer mennyiségének, illetve minőségének alakulása, a megindított büntetőeljárások száma, az elkövetők állampolgárság szerinti megoszlása.

E szerint 1988-ban állt be ezen a téren a növekedés felé mutató döntő változás.

Az elkövetők között főként külföldi állampolgárságúak szerepeltek még; sajnos, itt kezdünk a "Nyugat"-hoz felzárkózni. A lefoglalt kábítószer mennyisége 1990-től 1993-ig a hússzorosára emelkedett, a lefoglalások száma több mint tizenötszörösére, a büntetőeljárás alá vont személyek pedig hússzorosára növekedett.

A számadatok egyik évről a másikra ugrásszerűen emelkedtek, ami azt mutatja, hogy a STOP DROG program már az utolsó órában érkezett hozzánk, ám mégis kedvező a helyzet abból a szempontból, hogy a hagyományos kábítószer tekintetében legveszélyeztetettebbek egyelőre nem a középiskolások, hanem inkább a bűnözéssel szorosabb kapcsolatban állók, valamint az igazán gazdag rétegek az üzletemberek. Ami a hagyományos kábítószernek a magyarországi jövedelemhez viszonyítottan magas árával magyarázható.

Lássuk a feketepiaci árakat 1994-ben:

Heroin	5000 Ft/gramm 25 000-30 000 DM/kg
Hasis	800-1200 Ft/gramm
Marihuana	300 Ft/cigaretta
LSD bélyeg	800-1000 Ft/db
Amphetamin	5000 Ft/gramm
Kokain	10 000-16 000 Ft/gramm

Ezek az árak világosan mutatják, hogy az egyszeri fogyasztás is igen költséges. Ezért fennáll annak a reális veszélye, hogy a függő személy bűncselekmény elkövetése útján jut a következő dózishoz szükséges pénzhez. Előbbiek miatt a hagyományos kábítószerfogyasztás veszélye egyelőre még csak szűkebb, körülhatárolhatóbb kört érint, az árak

csökkenése esetén azonban fel kell készülnünk a nagyobb kereslet kialakulására is, hiszen a legnagyobb fogyasztóország telített, de azért állandó piaca után a kábítószer-kereskedők a még "szűz" – vagy másokhoz képest "szűznek" mondható – közép- és kelet-európai országokat célozták meg. 1995-ben megállapítható, hogy az árak valóban csökkentek valamelyest.

A lefoglalások adataiból következtethetünk arra, hogy a hagyományos kábítószeresek közül hazánkban főleg a heroin, a hasis és a kokain a legelterjedtebbek. A marihuana alapanyagát viszont már Magyarországon is termesztik.

A kábítószerrel kapcsolatos büntetőeljárásokat vizsgálva megállapítható az is, hogy míg 1990-ben 1 magyar és 4 külföldi, addig 1991-ben 7 magyar és 12 külföldi, 1992-ben 47 magyar és 28 külföldi, 1993-ban 46 magyar és 54 külföldi állampolgár ellen indult eljárás. A külföldiek között legnagyobb számban törökök és a volt Jugoszlávia állampolgárai szerepelnek.

A magyar kábítószercsempészek külföldön folytatott tevékenysége is megélénkült: 1992-ben 13, 1993-ban 17 volt a magyar állampolgároktól történt lefoglalások száma külföldön, ami ez 21, illetve 25 állampolgárt érintett.

A lefoglalt kábítószer mennyisége nem változott lényegesen, fajtáját tekintve heroinból volt a legtöbb. A lefoglalások helyeként a leggyakrabban Ausztria szerepelt. A Magyarországra történő csempészesek száma nőtt, szemben a korábbiakkal, amikor még "csupán" tranzitországnak számítottunk.

A Kriminallistik című magazin 1990. június 6-i számában egy érdekes cikk jelent meg Klaus Habschick tollából, "Szeretet kábítószer helyett" címmel. Az írás a németországi helyzetet elemzi, amely a magyarországihoz képest válságosnak mondható. A megelőzéssel kapcsolatban szkeptikusok véleményét idézi, amely szerint a megelőzési tevékenység csak egy csepp víz a forró kőre.

Magyarországon ez a kő még csak langyos, de nem szabad elfelejtenünk, hogy folyamatosan és gyorsan melegszik. Ne várjuk meg, hogy felforrósodjék!

A cikkben felsorolt szomorú következmények nálunk még nem jelentkeztek olyan intenzitással, mint Németországban, ezért már most lépünk kell!

A cikk írója szerint a megelőző munka feladata a magatartásban alkalmazott megelőzés, tehát a nevelésre, a fiatalokra kell elsősorban összpontosítani. A tényleges megelőző munkáról sem szabad azonban lemondani. Például a gyógyszerári betörések elleni hatóságos védekezésről, a receptek kiváltásának megszigorításáról a kábító hatású gyógyszerek esetén, a kórházban tárolt kábítószeresek fokozottabb védelméről stb. Tudatosítani kell a fiatalokban, hogy a kábítószer-élvezet menthetetlenül áldozatokká teszi őket. Elsősorban ők maguk a felelősek azért, hogy távoldartsák önmagukat ettől a veszélytől, ne csupán a pedagógusoktól, a szülőktől várjanak segítséget! A cikk szerint a rendőrségnek is lényeges feladata van e tekintetben. A középtávú feladatok az iskolákra, míg a hosszútávú megelőzési koncepció kidolgozása a politikusokra, a kormányra hárul. A legfőbb védelmet azonban mégis az érintetlen kapcsolatokkal rendelkező család adhatja, ahol a gyermek biztonságot, szeretetet és segítséget kaphat, ahol biztosítva van az egymás közötti kommunikáció.

Terr észetesen a jognak és a jogszabályoknak is szerep kell jusson a megelőzés terén, a nemzetközi szerződések ratifikálása, illetve a magyarországi helyzetre történő átdolgozása, azoknak végrehajtás során. A büntetőjog eszközeivel is harcba lehet szállni a kábítószer ellen, erre jó példa az utóbbi időkben a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról hozott 1994. évi XXIV. törvény, a gazdálkodással összefüggő bűnözés megelőzése, felderítése, valamint a hatékonyabb felelősségrevonás érdekében teendő intézkedésekről és Gazdaságvédelmi Koordinációs Bizottság létrehozásáról szóló 1023/1994. (IV.) számú kormányrendelet és az új Btk. módosítások a fegyvercsempészéssel és a terrorizmussal kapcsolatosan, valamint a rendőrségről szóló törvény is, amely nagyobb teret biztosít – garanciák mellett – a nyomozás számára, elősegítve az egyébként igen nehezen felderíthető kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények nyomozását.

1995. március 27-én a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma 155. szám alatt állásfoglalást adott ki a kábítószeresek és kábító hatású anyagok összefüggésben elkövetett

bűncselekményekkel kapcsolatban, amelyben meghatározta például azt, hogy mi számít – a büntetőjog szempontjából – csekély, illetve jelentős mennyiségű kábítószernek. Ennek a megelőzés szempontjából ott van jelentősége, hogy már a törvény büntetni rendeli azt is, aki saját használatára tart, szerez meg stb. csekély mennyiségű kábítószer, azonban kizárja annak a személynek a büntethetőségét, aki csekély mennyiségű kábítószer saját használatára termeszt, állít elő, megszerz, illetve kábítószer fogyasztásával összefüggő – két évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő – bűncselekményt követ el, feltéve, hogy az első fokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább 6 hónapig folyamatos, kábítószer-függőséget megelőző vagy gyógyító kezelésben részesült. Ebből is kitűnik, hogy a törvény nem a büntetés alkalmazását tartja a legfontosabbnak, hanem azt kívánja elérni, hogy büntetés helyett önkéntes gyógykezelésen vegyen részt a kábítószerfogyasztó. Ugyanakkor azokkal a személyekkel szemben, akik kiskorú vagy már felnőtt személyeket a szer fogyasztására bírnak rá, kábítószer termesztnek, vagy azzal kereskednek, a törvény teljes szigorával sújt le.

Ha a tanár vagy magánszemély olyan fiatallal találkozik az iskolában, vagy az utcán, aki bódult állapotban van, az első teendő – amennyiben lehetséges – megállapítani, hogy milyen szert fogyasztott az illető. Az ilyen személyt nem szabad magára hagyni. Az orvosi segítség megérkezéséig semmit ne adjunk neki, fektessük olyan helyzetbe, amelyben ha hány, nem fullad meg. (A gépjárművezetői engedély megszerzése során tartott egészségügyi oktatás során szinte mindenki tanulta az úgynevezett "stabil oldalfekvésbe" helyezést.) Ha lehetséges a kommunikáció, megkérdezhetjük azt is, hogyan jutott a bódító- vagy kábítószerhez, kapott-e még valaki ilyet a környezetében. Minden rendőrkapitányságon működik ifjúságvédelmi felelős, őt is értesíthetjük a történekről. A rendőrséget azért célszerű ilyenkor bevonni, mert ezzel megelőzhetjük, hogy további személyek is vásárolhassanak, illetve használhassanak kábítószer.

A szülőkre is gondolni kell természetesen. Ne hibáztassuk őket, nyugodt hangnemben beszéljük meg velük a történeteket, és ne vegyük rossznéven, ha felindult állapotukban az iskolát teszik felelőssé. Később ha átgondolják az egészet és lecsillapodnak, ők is belátják, hogy nem az az elsődleges cél, hogy közvetett felelősöket keressünk, hanem az, hogy segítsünk a gyerekeknek.

A tanárok is kérhetik a drogambulanciák segítségét. Erre különösen szükség lehet, ha a szülővel valamilyen oknál fogva nem sikerül együttműködni.

Ha az utcán vagy bárhol máshol észrevesszük, hogy valaki, vagy valakik kábítószer árulnak, ne menjünk oda, ne tegyük szóvá! Először is ez ránk nézve veszélyes lehet, másodsor ezzel elriasztjuk – rövid időre – az elkövetőket, és így lehetővé tesszük, hogy tevékenységüket tovább folytassák. Azonnal értesíteni kell a rendőrséget.

Ilyen esetben ők megfelelően felkészültek az ilyen személyek elfogására.

Az előbbiekből megállapítható, hogy a kábítószer-megelőzés terén különféle eszközöket lehet alkalmazni, azonban egyre mindenképpen szükség van, a széleskörű társadalmi összefogásra.

És végül, de nem utolsósorban: a megelőzéshez pénzre van szükség. Elcsépelet dolog, hogy a megelőzés olcsóbb, mint a már meglévő bajok orvoslása, azonban mégis igaz.

Magyarországon a jelenlegi a gazdasági helyzetben, amikor az úgynevezett fejlett országokban is meglévő gazdasági recesszióhoz hozzáadódnak a rendszerváltással kapcsolatos súlyos problémák, nem rendelkezünk megfelelő anyagi eszközökkel. Sem a kormány, sem az esetleges magánszféra – a szülők és mások – anyagi támogatása nem lehet elegendő, hiszen az oktató-megelőző tevékenység, a gondozóhelyek, átmeneti szállások, rehabilitációs központok kiépítése nagyon sok pénzbe kerül, nem is szólva arról, hogy a bűnüldözés területén, amely a kínálati oldalt tekintve szintén megelőző tevékenységnek számít, lépést kellene tartani a bűnözők technikai felkészültségével is, ami a jelen esetben szinte lehetetlen.

A pedagógusok, tanárok munkáját a megelőzésben és az egészséges életre való nevelésben nélkülözhetetlennek tartom. A szülővel, a hatóságokkal és egyéb egészségügyi stb. szervezetekkel együttműködve az egészséges ifjúság nevelése az egész társadalom érdeke.